SPECIALITĂŢI MORALE

George Călinescu,
în „Adevărul literar şi artistic”, 4 februarie 1934

Am citit cu mare satisfacţiune, în gazete, că o bandă de paznici albanezi a fost prinsă operând spargeri în dauna stăpânilor. Cum zic, m-am bucurat foarte mult. De ce? – veţi întreba. Iată pentru ce:

N-aş putea spune de când datează obiceiul, dar e cert că atunci când un proprietar de vie, de moşie sau de hotel are nevoie de un „om de încredere”, caută numaidecât un „turc”, adică un „albanez”. Albanezii sunt specializaţi în branşa „oameni de încredere”, în care nici o altă naţiune se pare că nu poate izbuti.

La uşile hotelurilor, caselor de raport, a cinematografelor şi a depozitelor întâlneşti foarte adesea nişte indivizi pe jumătate adormiţi, cu fălci bestiale şi vorbire grohăită şi incomprehensibilă, indivizi care par cu totul lipsiţi de funcţiunile superioare ale umanităţii. Inacţiunea şi somnolenţa le dau o înfăţişare de extremă stupiditate şi acea agresivitate lentă a portarilor care sunt iritabili la orice tulburare şi plini de demnitatea lor. Am jigni nobila naţiune albaneză dacă ne-am închipui că aceşti specialişti ai credinţei sunt albanezi. Cine ştie ce vagă cloacă balcanică le dă naştere?

Când „credinţa” nu e ajutată de inteligenţă, ea e puţin lucru. S-au văzut criminali scoţându-şi legăturile cu lucruri de furat sub ochii somnolenţi şi osândiţi ai acestor paznici. Alteori excesul de zel ciuruie cu gloanţe trupul unui copil care a furat un ciorchine de strugure sau sugerează legarea de coada calului a unui ţăran cu o vită prea lacomă.

Un lucru mi se pare cu totul ciudat. Cum e cu putinţă ca o naţiune să ajungă la convingerea aceasta nestrămutată că e lipsită de anumite însuşiri morale? Poţi oare să-ţi închipui că un francez care în funcţiunile de răspundere să dorească turci, convins fiind că lui îi lipseşte această calitate? Educarea unui popor pe acest temei de scepticism moral devine aproape cu

neputinţă. Nimic nu întăreşte o virtute mai mult ca încrederea. Pune un copil să facă o acţiune de înaltă răspundere şi ţi-o va face. Fenomenul albanezului „om de încredere” este semnul unei deficienţe morale îngrijorătoare şi se poate traduce mai literar aşa: „Nu mă pune să-ţi păzesc averea, că sunt cam hoţ”.

[…]